

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О.Сухомлинського
Телавський державний університет імені Я. Гогешвілі (Грузія)
Державна вища професійна школа у м. Хелм (Польща)

ПОЧАТКОВА ОСВІТА:

ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої Дню початкової освіти

20 – 21 жовтня 2016 року

Ніжин

ЗМІСТ

Андрусенко Г.В. Навчальна діяльність молодших школярів як засіб формування емоційних умінь.....	6
Авраменко А.М. Бесіда як метод навчання на уроках у початкових класах.....	7
Антонук А.М. Наступність і перспективність з навчання дітей рідної мови в ДНЗ та початковій школі.....	9
Білоусова Н.В. Здоров'яберігаючі технології в початковій школі.....	11
Бойко О.І. Критерії, показники та рівні готовності студентів до формування в учнів початкової школи математичних понять.....	12
Бондар Г.В. Індивідуальний підхід до дітей молодшого шкільного віку.....	14
Бондаренко Г.І. Змістове забезпечення підготовки вчителя до мовленнєво-риторичної діяльності в США та Європі.....	16
Бондаренко Г.І. Методика використання групових форм роботи на уроках в об'єднаних класах англійської початкової школи.....	18
Брусник С.А., Бочарнікова Н.Г. Пошук шляхів до цілісного благополуччя учнів початкової школи: погляд через роки.....	21
Бріткан Т.Г. Диференційоване навчання молодших школярів на уроках природознавства.....	23
Винницька Н.В. Змістове забезпечення підготовки педагогів шкіл-інтернатів до виховання милосердя в учнів молодшого шкільного віку.....	25
Височеніс А.С. Інтерактивні технології навчання молодших школярів.....	27
Вороний В.О. Роль взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодшого школяра.....	28
Гавриленко Т.І. До питання про зовнішню покласну диференціацію у початковій школі в Україні (70-ті – 90-ті рр. XX ст.).....	30
Голішнік А.В. Деструктивність у розвитку емоційно-вольової сфери як маркер психологічних проблем особистості молодшого школяра.....	32
Гельман Т.О. Психолого-педагогічні засади розвитку фізичного здоров'я молодших школярів.....	34
Гінед Г.В. Особливості діагностування готовності 6-7 річних дітей до навчання в школі.....	36
Гордісько Т.В. Суспільствознавство в початковій школі: історичний огляд.....	38
Гринькіна І.М., Мамон Л.А., Хорольська Н.І. Формування інтелектуальної мобільності учнів початкової школи засобами міжпредметних stem-інтегрованих занурень.....	39
Демченко Н.М. Проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у ВНЗ.....	41
Денко О.О., Колесник Д.В. Проблема підручників за новими програмами початкової школи.....	43
Дорош А.М. Проблема морального виховання в історії педагогічної думки.....	45
Дробязко С.В., Орел О.В. Шлях у світ природи.....	47
Дубовик Т.М., Кропота М.М. Інноваційні підходи до використання дидактичних ігор на уроках математики у початковій школі.....	49
Дубровська Л.О. Система дидактичних ігор як засіб ефективності навчально-виховного процесу у сучасній початковій школі.....	50
Дубровський В.І. Позакласна робота з математики у початковій школі: теоретичний аспект.....	52
Сфименко А.А. Реалізація принципу наочності в навчанні молодшого школяра.....	54
Замiatна О. І. Проблема професійної адаптації вчителя початкової школи в Україні в історичному контексті.....	56
Зарудия О.М. Моніторингові дослідження професійної діяльності вчителя початкової школи.....	58
Зеленько О. М. Дослідницько-проектна діяльність в початковій школі як засіб формування життєвої компетентності учня.....	59

Ліпичук Л.В. Використання арт-терапії як інноваційного засобу особистісно орієнтованого виховання дітей в умовах початкової школи.....	61
Лівишенко Н.М. Система позакласної виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку у сучасному позашкільному закладі.....	63
Квітківська І.В. Педагогічні інновації в початковій освіті.....	65
Книшченко Н.С. Змістове забезпечення формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час педагогічної практики.....	67
Кічук Н.В. Про один із підходів до вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів.....	69
Книш М.О., Адамова А.А. Новий держстандарт початкової освіти.....	71
Коваленко Є. І. Педагогічна інноватика як історико-педагогічний процес.....	73
Ковтонюк Ю.П. Формування морально-етичних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства.....	75
Козачок Я.В. Гендерні аспекти виховання молодших школярів.....	76
Конончук А.І. Деякі аспекти теоретико-методологічної підготовки соціальних працівників до проведення наукових досліджень.....	77
Конончук Д.І. Соціально-педагогічний аспект діяльності дитячих оздоровчих таборів.....	80
Конончук О.А. Забезпечення наступності у попередженні агресивної поведінки дітей старшого дошкільного – молодшого шкільного віку.....	82
Кочерга О.М. Актуальні проблеми підготовки вчителя початкової школи до роботи з обдарованими учнями.....	84
Крицька К.С. Використання наочних методів на уроках інформатики в початковій школі.....	87
Кричковська Т.Д. Соціально-психологічні чинники дезадаптивної поведінки молодших школярів.....	89
Крук О.С., Іваниш М.М. Проблеми оцінювання в початковій школі за новою концепцією.....	91
Лавренова М.В. Підготовка майбутніх учителів до використання здоров'язберігавальних технологій на уроках української мови та літературного читання.....	92
Лалак Н.В. Формування народного світогляду молодших школярів на уроках "Я у світі".....	94
Матвієнко С.І. Забезпечення засад передшкільної освіти у змісті професійної підготовки майбутніх вихователів.....	96
Мешкова А.В. Роль засобів наочності у процесі навчання молодших учнів.....	98
Мочан Т.М. Діяльнісний вимір впровадження пропедевтичного курсу "інформатика" в початковій школі.....	99
Мусієнко М.В. Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського – основа формування творчої особистості молодшого школяра.....	101
Нечипоренко К.П. Формування інтелектуально-творчих умінь учнів у початкових школах радянської України (друга половина XX століття).....	103
Новгородська Ю.Г. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя початкових класів.....	104
Овсяннікова О.С. Мовленнєва культура вчителя.....	106
Олабіна І.В., Долгоруک О.П. Шкільні неспішності дітей початкової школи.....	108
Олійар М.П. Навчально-методичне забезпечення процесу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів.....	109
Онопрієнко О.В. Сучасні підходи до організації контролю й оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.....	111
Падун Н.О. Інтегроване навчання в початковій школі.....	114
Пенькова С.Д., Якименко Н.С. Організація навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів на інтерактивних уроках математики.....	115
Поряженко Л.А. Інноваційні підходи до формування навичок зв'язного описового мовлення учнів початкової школи.....	117

Шеопьки Л.М. Реалізація змісту трудового виховання в днз як умова підготовки дітей до навчання у школі	119
Шеопький О.П. Формування інтелектуального потенціалу особистості в студентському виші як умова професійної підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю.....	122
Петрик І.С. Формування почуття відповідальності в молодших школярів.....	124
Петрик М.І. Формування у молодших школярів дбайливого ставлення до природи в позаурочній виховній роботі	125
Петрович О.В. Розвиток творчих здібностей молодших школярів	126
Понторєва С.М., Мазур Л.О. Розвиток початкової ланки української освіти: від "школи радості" до деградації.....	128
Ромашенко Л.В. Формування математичних понять в учнів початкової школи	130
Ромашенко К.А. Змістово-технологічне забезпечення спостережень учнів початкової школи на уроках природознавства.....	132
Саміріна С.І. Формування дисциплінованої поведінки молодших школярів: пошук ефективних методів і прийомів.....	133
Самойленко О.В., Філоненко О.С. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів.....	134
Сергієнко Н.М. Формування лідерської позиції у молодших школярів у позаурочній діяльності.....	138
Сісєнєнкова Н.О. Тренінг як засіб ефективної співпраці вчителя початкової школи з батьками.....	139
Сісаренко М.С. Роль взаємодії сім'ї та школи у вихованні молодшого школяра.....	141
Тонконог І.В. Ідеї педагогічної майстерності учителя початкової школи в педагогічній спадщині М.С.Григоревського.....	143
Удовичко І.О. Місце і роль дидактичних ігор в активізації навчання учнів молодшої школи	144
Фенчак Л.М. Проектувальні уміння майбутніх фахівців початкової освіти важливий складник їх організаційно-управлінської компетентності	146
Химичень А.О. Формування еколого-економічних цінностей в учнів початкової школи у контексті реформування освіти.....	148
Ходосенко І.В., Сиплива К.С., Подобна Н.В. Взаємодія вчителя і батьків учнів початкової школи у вихованні.....	150
Цюк І.С. Індивідуальний підхід до дітей молодшого шкільного віку.....	151
Chovriy Sofiya. Training teachers for transcarpathian schools (second half of XIX – at the beginning of XX century).....	152
Шевчук М.О. Емпатійне сприймання художнього образу музичного твору молодшими школярами.....	155
Шкарбан Л.В. Зміст підготовки вчителя початкової школи до роботи з ліворукими дітьми.....	157
Яременко Н.Г., Лисиця О.А., Кікіна Л.В., Петренко Л.Б., Дідик О.В. Ефективність використання акмеологічної складової позашкільної освіти у розвитку творчої обдарованості молодшого школяра.....	159
Яременко І.І. Статеве виховання дітей молодшого шкільного віку	161

Бондаренко Г.Л.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

ЗМІСТОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО МОВЛЕННІСВО-РИТОРИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СНА ТА СВРОПІ

Якість педагогічної освіти в умовах реформування вищої школи є ключовою категорією освітньої політики Міністерства освіти і науки України. Найважливішим завданням підвищення якості педагогічної освіти – є вдосконалення його змісту. Стратегічний курс нашої держави обумовлює необхідність корекції існуючої моделі реалізації змісту підготовки майбутнього вчителя початкової школи, адже основним недоліком цієї моделі є недостатній рівень формування мовленнєво-риторичної компетентності педагога.

Під поняттям "зміст освіти" розуміють науково обґрунтовану систему дидактичного та методично оформленого навчального матеріалу для різних освітніх і освітньо-кваліфікаційних рівнів, що визначається стандартом підготовки фахівця, який відображений в освітньо-професійних програмах підготовки фахівців з вищою освітою певних освітньо-кваліфікаційних рівнів, освітньо-кваліфікаційних характеристиках випускника ВПЗ, навчальних планах професійної підготовки фахівців, структурно-логічній схемі підготовки, програмах навчальних дисциплін, навчальній і навчально-методичній літературі (підручниках, посібниках).

З метою розроблення сучасних вітчизняних організаційно-методичних навчальних систем підготовки вчителів до мовленнєво-риторичної діяльності проаналізуємо її змістове забезпечення в коледжах та університетах США, Європейських країнах (Болгарія, Франція).

Дослідження О. Кадірова про підготовку фахівців у коледжах та університетах США для роботи в школі засвідчує, що мовленнєво-риторична компетентність у комунікації є "обов'язковою здатністю педагога і повинна розвиватися в процесі отримання освіти. Для її розвитку в навчальні програми включені курси академічного і прикладного характеру, які розкривають комунікацію в різних педагогічних контекстах і дозволяють набути студентам різноманітні комунікативні вміння. У процесі навчання звертається увага на розвиток у майбутніх учителів умінь організувати спілкування з різними учнями, які неоднорідні в культурному і соціальному плані" [3].

Як відмічає вчений, у коледжах і університетах США дисципліни в галузі комунікації для педагогів є центральними. Загальні риторичні курси викладаються всім студентам, як обов'язкові в бакалаврських програмах. Вони зазвичай поєднують загальну теорію риторики і прикладну педагогічну риторику. Для учителів комунікативна підготовка пов'язана з вивченням методології освіти, освоєнням конструктивних моделей комунікативних педагогічних дій у різних соціально-педагогічних ситуаціях (кейсах). Риторична складова в комунікативній освіті включає такі навчальні дисципліни, як: "Класична риторика", "Наукова

риторика – "Публічна риторика", "Риторичні практики", "Курикулярна риторика" та "Педагогічна риторика". Крім того, в програми підготовки педагогів включені курси з комунікативної освіти, що розширюють поняття "педагогічна риторика" теорією, якої розробили в Інституті глобального діалогу (США) А. Гангадін і Л. Свідлер. Теорія "глибокого діалогу" поєднує навчальні завдання, соціальні та моральні аспекти комунікації. Метою "глибокого діалогу" є поєднанням критичного мислення з схемою раціональної поведінки, орієнтованою на відкриття істинного і доброго в будь-якій системі цінностей. У навчальних курсах із комунікативної дидактики ставиться завдання підготувати вчителів до "глибокого діалогу" як природної навчальної можливості [3].

Питання із точки зору визначення змісту підготовки вітчизняного вчителя початкової школи до мовленнєво-риторичної діяльності є навчальний план спеціальності "Риторика" (код 010101) філософського факультету Софійського університету Святого Климента в Києві. Аналіз навчального плану дозволяє стверджувати про системну підготовку до ефективної риторичної діяльності, про що засвідчує перелік навчальних дисциплін та їхня кількість кредитів (ECTS) на їхнє вивчення, а саме: "Дебати" (2 ECTS), "Теорія болгарської риторики і красномовства" (3 ECTS), "Класична риторика (Давня Греція і Рим)" (3 ECTS), "Невербальна комунікація в риторичній" (4 ECTS), "Політична риторика" (4 ECTS), "Публічне мовлення" (3 ECTS), "Мовлення і поведінка перед камерою і на мікрофоні" (2 ECTS), "Мовна культура і культура мовлення" (3 ECTS), "Аксіологічні аспекти аргументації великих філософів" (2 ECTS), "Логіка, філософія і риторика" (2 ECTS), "Риторика у віртуальному просторі" (2 ECTS), "Бізнескомунікація" (3 ECTS), "Презентаційні вміння" (2 ECTS), "Сучасна риторика" (3 ECTS), "Технологія переговорів" (3 ECTS), "Гендер риторика" (2 ECTS), "Ораторське мистецтво і риторика Стародавнього Сходу" (2 ECTS), "Естетика" (2 ECTS), "Релігія і релігійне красномовство" (2 ECTS), "Зв'язки з громадянським суспільством" (2 ECTS) тощо [4].

На нашу думку, деякі навчальні дисципліни можуть посісти важливе місце в освітніх програмах підготовки вітчизняних учителів початкової школи до мовленнєво-риторичної діяльності, зокрема: "Дебати", "Невербальна комунікація в риторичній", "Мовлення і поведінка перед камерою і мікрофоном", "Риторика у віртуальному просторі", "Презентаційні вміння", "Сучасна риторика", "Зв'язки з громадянським суспільством" або стати змістовими модулями навчальних програм із педагогічної риторики.

Аналіз освітніх програм із підготовки вчителів для середньої школи в Педагогічних інститутах університетського типу Франції (м. Кан, Нижня Нормандія) до мовленнєво-риторичної діяльності показав, що вона реалізована в змісті таких навчальних курсів, як: "Французька мова" ("Розвиток 4 видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання і письмо"), "Особливості роботи шкільного вчителя" ("Спілкування як інструменти педагогічного впливу") та "Театр і режисування" ("Методика постановки і режисування постановок"), "Театральне мистецтво", "Художнє читання" [1, с.65 – 68].

Крім того, в "Переліку вимог до особистісних професійних якостей французького вчителя" [2] чільне місце займає мовленнєва компетентність, яка передбачає такі мовленнєво-риторичні вміння, як: досконале володіння французькою мовою й грамотним мовленням, що є прикладом для суб'єктів освітнього процесу; уважне стеження за мовленням своїх учнів; чітке формулювання своїх висловлювань, враховуючи вікові та інтелектуальні особливості класу; доступне пояснення навчального матеріалу; адаптація свого пояснення до особливостей слухачів (колеги, учні, батьки); аргументоване пояснення учням способів опинювання знань; коректне повідомляти батькам про успіхи і невдачі їхніх дітей тощо.

Аналіз "Моделі французького вчителя професіонала (Вчителя XXI століття)" дозволяє визначити в ній комунікативні та ораторські якості, що є необхідними для ефективної мовленнєво-риторичної діяльності сучасного педагога [1].

Французький учений Стефані Лелу (Stéphanie Leloup) відповідно до результатів анкетування учнів створив портрет "ідеального вчителя" та, який із точки зору школярів повинен: вміти будувати особистісні стосунки з учнями на взаємній повазі; володіти такими якостями, як доброзичливість, чуйність, співпереживання, відкритість, готовність до співпраці, почуття

4. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб./ О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, В.В. Огороднійчук та ін. - К.: Просвіта, 2001. - 416 с.
5. Войтенко В.І. Індивідуальний підхід до особистості у шкільній практиці другої половини XIX ст. // Педагогіка і психологія. - Збірник наукових праць. - Випуск 16. - Харків. - 2008. - С. 102-108.
6. Гончаренко А. М. Особистісно-орієнтована модель освіти: підготовка педагога / А. М. Гончаренко // Початкова школа. - 2008. - № 1. - С 11-12.
7. Гриневич І.І. Індивідуальний підхід як історико-педагогічна проблема // Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць. - Вип. VIII. - Харків: ХДПУ. - 2003. - С. 94-104.
8. Гуманізація процесу навчання в школі: Навчальний посібник / За ред. С. П. Бондар. - 2 вид., доповн. - К: Стіло, 2001. - 256 с.
9. Дичківська І. М. Марія Монтесорі: теорія і технологія: навчально-методичний посібник / І. М. Дичківська, Т. І. Попіманська. - К., 2006.
10. Дубровська Л.О. Вивчення дітей як основа індивідуального підходу в педагогічній спадщині І.Г.Песталоцці та А.Дістервега // Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць. - Вип. 15. - Київ-Запоріжжя. - 2005. - С. 163-165.